

Obchod starožitnostmi.

KDYŽ vyděláte peníze na zemi, musíme mít maso, vlnu, kůže, kůže a vše na čemkoliv a je následkem toho s to změnit svůj malý bytček za grocerium, maso, železný nábytek anebo jiným obchodem za nádhernou rezidenci v nejlepší čtvrti města, měli byste být dokonale spokojeni. Avšak vy spokojeni nejste! Náhle shledáte, že peníze nejsou vám na světě a že zlato, které se leskne, není vždycky tak dobré jako zlato, které začalo věkem. A takové nánady jako vy mají obchodníci a vůbec zbohatlí lidé všech národů.

A to je příčina, proč se tak daří obchodům starožitnostmi a uměleckými předměty. Víte jistě dobře, že nejlepšími odkupníky vzácných uměleckých předmětů a starožitností, jakož i jiných podobných věcí, jsou zbohatlí američtí vyřabitelé mýdla, cukarů, salámů, droždi a vůbec všeho, na čem při drahotě živobytí se dají vydělat ukrutné peníze. Tvrdí se dokonce, že bez poptávky amerických milionářů nebylo by tak vysokých cen mnohých obrazů a uměleckých předmětů. To je jistě silně možné, poněvadž Evropané si takového luxusu zvláště nyní dovolit nemohou.

Paříž je střediskem obchodu starožitnostmi po více jak století. Obchod starožitnostmi, jak se děluje v zajímavém článku časopisu New York World, prodělal v posledních dvou letech značné změny. Poptávka se zvýšila značně a přirozeně se také ceny stouply. Lidé, kteří vydělali peníze při válečných zakázkách, investují je nyní do uměleckých předmětů a starožitností. Tento zjev je pozorovatelný netoliko ve Francii, nýbrž také v jiných zemích.

Z té příčiny v posledních dvou letech povstalo velké množství pozoruhodných sbírek starožitností. Nelze ovšem říci, že krasočet veřejnosti se zlepšil a že zavládla větší láska k umění. Skutečností je, že váleční zbohatlíci se snaží učinit zdání, že vždycky žili v přepychu. Ostatní všichni považují investování peněz do starožitností a uměleckých předmětů za nejbezpečnější. Vedle toho pak peníze, které jsou obětovány za tyto předměty, mohou být počítány za vydané, když odhadějí daně se dostaví a chce vypročítat, co ze svých zisků měli by jednotlivci odevzdati vládní pokladně. Čím více člověk vydá peněz za nábytek a domácí zařízení, tím méně plyne do vládní pokladnice.

Okolnost tato měla za následek, že počet obchodů starožitnostmi vzrostl v míře nemalé. Boží vědi, kde se těch starožitností najednou nabralo! Američané, kteří dříve prohledávali ve známé pařížské čtvrti od krámků ku krámkům a hledali něco ku koupě, by se v nynější čtvrti obchodů starožitnostmi ani nevyznali. Dříve tyto obchody jmenovány byly vetešníckými, ale nyní sotva kterýkoliv z těchto obchodníků také bohatnoucích a zbohatlých by volil tak skromné pojmenování.

Před válkou Američan mohl navštívit několik krámků při Sekvaně a zakoupit si několik starých a cenných knih, rytinků, nějaký starý obraz anebo kus starého nábytku za několik centů anebo dolarů. A často se stalo, že za těch několik centů dostal předmět vzácné ceny. Tehdy byla to romantická doba nakupování starožitností a často dostavila se sensece výhodného nákupu. Knihy by mohly být napsány o takových šťastných koupích.

Obraz Raphaelův anebo Rembrandtův mohl být koupen za dva dolary a v Americe prodán za několik tisíc. Staly se případy, že za staré knihy zapláceno bylo po třech citech a shledáno, že v katalogu cena jejich udávána je na \$600. Před několika roky jistý člověk zakoupil v Paříži bronzový odlietek tváře, za který zaplatil asi 20 franků. Po té však objevil, že za tento nepatrný peněz zakoupil jednu z dvou původních posmrtních masek římského krále, syna Napoleona Bonaparta. Šťastná koupě tato přinesla mu asi 200,000

franků. Právě před válkou zakoupil v jednom vetešníckém obchodě jistý pařížský malíř za \$200 kus bílého skla z barevného skla, které před tím asi po dvaatřicet let leželo ve starém haraburdí na jedné venkovské faře. Bylo však zjištěno, že jedná se o vzácnou a starožitnou uměleckou práci a okno toto v minulých dnech prodáno bylo za \$200,000. Tyto dny šťastných nákupů a sensece však patří již minulosti.

Dnes i ten nejprostitější vetešníkův zná cenu předmětu, který prodává. A často z olav, aby se neozdíil, prodává takový předmět tvrději za cenu vyšší, nežli je cena skutečná a ospravedlněná. Obchody starožitnostmi zachovaly si starý svůj ráz. Jsou plny prachu a všechno je tu zpřeházeno a nic není urovňováno, stejně jako tomu bylo dříve. Avšak to je všechno jenom lákadlo na kupující.

Staré obrazy jako dříve jsou někde zastřešeny, ale cena, kterou vetešníci za ně jmenuje, neodpovídá ovšem této zdánlivé nešetřivosti k starým malbám. V poslední době povstalo mnoho nových obchodů starým nábytkem a koberci. Nové tyto obchody objevily se i v avenuách aristokratických čtvrtí Saint Honore a Saint Germain. Mají pravidelně svoji zákaznickou rodinu. Zaměstnávají odborníky a jejich měsíční obrát pohybuje se v okolí milionu franků nejméně. Některé z nich mají měsíční obrát několika milionů.

Některé tyto nové obchodní podniky pronajaly celá poschodí domů nad přízemními místnostmi. Místnosti těchto obchodů jsou vypraveny v různých stylech anebo nábytkem z patnáctého, šestnáctého anebo sedmáctého století, po kterém je nyní zvláště velká poptávka a nově zhotovitelé platí ochotně za jakékoliv obnosy, jež před válkou byly takřka nemyslitelné. Kefas vydělá snadno peníze a také se s nimi snadno loučí.

Starožitné koberce taktéž těší se velké poptávce. Velké pařížské obchody vysílají do všech evropských zemí svoje zástupce, aby staré koberce koupili. V zemích, kde válkou zehudlá šlechta je nucena odprodávati svoje svrsky, aby získala potřebné fondy k zakoupení potravin, nákupy takových zástupců jsou značné. Také kupují se koberce v orientě. Jeden obchodník koberci z Paříže uváděl v minulých dnech kontrakt na dodání orientálských koberců v ceně 25 milionů franků.

Cena orientálských koberců řídí se hlavně podle jejich stáří. V orientálních zemích jsou však závoje, které dovedou tak znamenitě starožitnost na kobercích napodobovati, že oklamou i oko odborníků. S výjimkou starých knih je možno všechno falšovatí schopnými femeslníky, kteří často docílují obdivuhodných výsledků. Starý nábytek je napodobován k nerozeznání od nábytku skutečně starožitného. I žervotočina je v něm, tak že i expert se nechá namnoze oklamat.

Některé z těchto falešných starožitností staly se proslulými. Proslulé museum Louvre v Paříži zakoupilo jednou tiaru Saitafarneovu, jež považována byla za kabinetní kousek starého řeckého zlatotepeckého umění. Němečtí znaleci prohlásili tiaru za padělek, avšak francouzští experti strázili se k její obraně. Konečně jistý ruský dělník přihlásil se sám k jejímu autorství. Popsal podrobnosti zhotovení této tiary tak přesně, že po její rozebrání se zjistilo, že mluvil pravdu.

Jedna rakouská šlechtice před časem koupila spínat, o kterém bylo tvrzeno, že patřil Marii Antoinette. Bylo za to zapláceno \$20,000. Ve skutečnosti toto piano bylo zhotoveno před rokem. Zhotovitel piano, kterému nedostalo se náležitého dílu z této vysoké ceny, začaloval obchodníka. Když zpráva o tom dostala se do novin, rakouská šlechtice přijela a žádala peníze zpět. Obchodník starožitnostmi prohlásil: "Učiním tak s rado-

sti a jsem rád, že své piano vrátím. Právě jsem obdržel nabídku od jistého ruského velkoknížete, který chce za toto piano zaplatiti \$30,000." Rakouská šlechtice po té oběšla z obchodu a v závešce peníze jí nevěděla.

ERA STARÝCH PENEZ.

JEDNÍM z nejpodivnějších důsledků války bylo rychlé změnění všech kovových peněz ve své nové měně. Anglie byla ještě dosti šťastnou, neboť ztratila jenom zlaté mince. Avšak na evropském kontinentě zmizely netoliko peníze ze zlata, nýbrž i stříbrné a měděné.

Francie má papírové peníze i v malých denominacích, nejméně 50 centimů, což je v nynější valutní relaci něco přes 4 centů našich peněz, a v letech 1915 až 1917 měly papírové noty o hodnotě 25 centimů. Francouzské stříbrné peníze nebyly sice staženy, avšak nejsou téměř ani k spatření. Za války stále pohyby anglického vojska udržovaly v oběhu aspoň v severních částech Francie stříbrné peníze, ale dnes i v severní Francii je stříbrná mince vzácností.

V Německu nejnižší papírový peněz je o hodnotě 10 feniků. Ostatně dnes se v Německu mimo poštovních známek žádný předmět laciněji nedostane. Za války konstanta kovových peněz v Německu byla úplně změněna. Zlato a stříbro byly staženy a místo nich zavedeny byly peníze železné. Aby povážlivou byl duch patriotizmu, železný prsten byl vyroben a dán všem vlasteneckým Němcům, kteří zlaté a stříbrné klenoty vnovali státu. Prsten tento měl nápis: "Zlato dal jsem za železo."

V poslední době ale zmizely z oběhu i železné peníze vyšších denominací a zůstaly jenom pětičíslové a desítičíslové mince. Je však jedna výjimka. V Tilsitu ve Východním Prusku možno nalézt železné 25-feniky, které vydány byly městem. Vzhledem k této změně staré zákony, které zakazovaly lidem taviti peníze, byly odvolány, a dnes možno čísti v berlínskéch časopisech ohlášky, kterými se nabízí až 400 marek za zlatou dvacetimarku a 10 marek za stříbrnou marku. Všechny papírové peníze od jedné marky výše jsou vydávány vládou a jsou platny toliko v oblastech města, jehož jméno nesou, a nemohou být vyměněny do zámorí.

Při okupaci Ruska německou armádou, od roku 1915 až do uzavření příměří, německé autority vydaly zvláštní papírové peníze, jež nazvány byly "ost-geld," a z nichž možno vyčísti pokusy o porušení baltických států. Z počátku německá marka byla v těchto oblastech v oběhu podle ruského rublu. V dubnu roku 1915 byly vydány první německé papírové a kovové peníze.

Při tisku těchto papírových peněz ruský jazyk byl úplně ignorován. Na jedné straně nalézal se nápis německý a na druhé litevský. Poněvadž lid nebyl uvyklým na německou marku jako měnnou jednotku, byla ruská měnná jednotka, rubl, ponechána. Při druhém vydání, tištěném v Kovno v dubnu roku 1918, Litva byla již považována za německou provincii a tak marka nahradila rubl na papírových penězích. A ku podivu, Litva učinila tyto peníze svou národní měnou, přes to, že nese znak, řeč a podpisy jejích utlačovatelů.

Nejkurióznější sbírku papírových peněz nalézáme však člověk v Rusku. Četná povstání, k nimž došlo po první revoluci v roce 1917, dala tiskařské přístroje do tak různých rukou, že peníze byly tištěny a do oběhu dávány bez jakékoliv kontroly. Každá ruská oblast vydala si vlastní papírové peníze a vedle toho nové papírové peníze vydávaly různé režimy, jimž podařilo se zmocniti v různých oblastech vládních otěží.

Přes četné změny ve vládních režimech, starý carský rubl je v Rusku dosud v oběhu. Nikdo neví, kdo má ve svých rukách stočky k výrobě carských rublů, ale je jisto, že carské peníze jsou do-

střední a jsou vždy vítány sdělkými, kteří jim dávají přednost před novou měnou, která neslavě bují.

Všechny ruské vlády vydaly papírové peníze a tyto dosud n držíjí se v oběhu. Kerenský, Kolčak, Judin a Denikin měli své vlastní papírové peníze. I proslulý dobrodruh Bergamond, který na konci minulého roku provedl vpád do baltických provincií, začal za sebou papírové peníze, tištěné v německém a ruském jazyku.

VÝVOJ HEDVÁBNICTVÍ.

JEDEN ze starých čínských říšů příšel na nápad, že vlákna z kokonů hedvábníkových dají se prakticky použiti k hotovým látkám. Panovník tento pověřil svoji manželkou, aby tento problém vyšetřovala. Císařovna, aby provedla vyšetření důkladně, shromáždila velký počet housenek hedvábníkových, sama je krmila a vynášela metodu navjení hedvábní a přeměnění delikátního vlákna ve vláko silné, hodící se k výrobě krásných látek. Odměnou za tento pozoruhodný vynález dostalo se jí zbožňová lidem a je do dnešního dne známa v Číně jako bohyně housenek hedvábníkových.

Čiňané zachovávali metody navjení hedvábní v tajnosti po dva tisíce let. Jiní národové kupovali z Číny hedvábní po mnoho století, aniž by věděli, z čeho je vyráběno. Aristoteles byl prvním Evropanem, kterému podařilo se zjistiti, z čeho hedvábní je vyráběno, avšak po celých tisíc let po tomto objevu hedvábní látky byly nošeny toliko členy rodin panovníckých a bohatými lidmi. Právě se, že císař Aurelian odpořel císařovně zakoupiti hedvábnou rohu, poněvadž stála příliš mnoho.

Teprve v šestém století po Kristu poslal císař Justinian dva mnišky do Číny, aby přinesly odtud několik vajíček hedvábníka. Nebyl to úkol nikterak snadný, poněvadž čínská vláda vydala rozkaz, kterým zakazovalo se pod trestem smrti vyměňovati vajíček hedvábníka ze země. Mníchům však se přece jenom podařilo vykonati úlohu úkol. Vrátili se s kořistí svou, kterou měli ukrýtu ve svých dutých pontičkách hoří. Na to hedvábnícký průmysl rozšířil se v Řecku a odtud dostal se do Španělska, kde zahájen byl počátkem osmnáctého století. Za osm set let po té došlo teprve k vývoji tohoto průmyslu v Itálii a za dalších 100 let ve Francii.

Asi v téže době, kolem roku 1622 vajíčka hedvábníka a moršové keře dopraveny byly do Spojených Států a něčím pokus o zavedení tohoto průmyslu ve Virginii. Pokusy tyto však selhaly a teprve v roce 1734 úspěšně obnoveny byly v Georgii, kde nový tento průmysl se rychle vyvíjel, tak že již od roku 1760 vyváženo bylo z Georgie 10,000 liber hedvábní ročně. V roce 1760 založen byl hedvábnícký průmysl také v Connecticutu a po tři čtvrti století tento stát stál v popředí všech seker Spojených Států v množství vyrobeného hedvábní.

Na počátku devatenáctého století hedvábná industrie ve Spojených Státech stala se předmětem spekulace a v důsledku neobvyklého zvýšení pozemků a akcií došlo k nevyhnutelnému úpadku v roce 1839. Tím hedvábnícký průmysl ve Spojených Státech byl značně poškozen. Tisíce lidí přivedeno bylo na mizinu. Moršové keře prodávány se pak za tolik centů, za kolik dolarů před tím byly koupeny. To mělo za následek, že hedvábnícký průmysl ve Spojených Státech úplně zanikl a od té doby země naše surové hedvábní pěstívá z ciziny.

REPRODUKCE BAGDADU V AMERICĚ.

MĚSTO Bagdad dělá si krásných orientálských Pohádek tisíců a jedné noci, bude zříceno v Americe. Nebude to ovšem město z kamene jako pravý Bagdad,

avšak starožitnému městu naše osvícenému bude se s ním podobati. Snad bude zbudováno jenom na nějakou dobu, neboť materiál, z kterého bude město zbudováno, nepřežije věky jako kamenné budovy pravého Bagdadu. Dříve než, plátno a omítka budou hlavní díly a budování tohoto moderního Bagdadu.

Otis Skinner, známý americký herec, má hlavní dílošor nad stavbou. Skinner nemohl jíti do Bagdadu a tak Bagdad musel přijíti k němu. Po třech neúspěšných pokusech o zfilmování své proslulé výpravě hry "Kismet," při níž se pomýšlelo také na cestu do Orientu, aby docílilo se pravých scénických efektů, Skinner je nyní plně zaměstnán budování příslušné scény v Hollywoodu (Kalifornii). Zájezd do pravého Bagdadu ukázal se býti nepraktickým pro finanční a scénické příčiny. Daleko laciněji dá se poříditi replika Bagdadu, jež provedena bude ve velkém měřítku, tak že bude se jednati opětě o nový standard ve filmovém umění.

Skinner, který dlouho stavěl se proti filmovému hram, jež považoval na nepříteli legitimních divadel, pracuje vytrvale, aby zajistil věrnou scénu, na níž vystupovati bude žebrák, jenž stane se kalifem za jeden den. Stavba repliky Bagdadu bude trvati několik měsíců a vyžádá si obrovského nákladu. Byly pořízeny netoliko fotografie, nýbrž i umělecké obrazy jednotlivých částí Bagdadu, aby získán byl věrný obraz města, v němž děj se rozvíjí. A tento moderní Bagdad před pravým Bagdadem bude míti tu přednost, že dělá se v něm lépe znázorniti starý ráz, jak ve vzhledu budov, tak i jiné stáří.

Náklad na kostýmy bude veliký. Nebude litováno peněz, aby obřaz tento učiněn byl jedním z nejlepších, jaké kdykoliv byly provedeny. Očekává se, že vyvolá větší pozornost, nežli proslulé obrazy "Quo Vadis", "Nesnášenlivost," a "Trojanská válka," o kterých své doby se tolik mluvilo a psalo a jimž obdivovali se lidé ve všech kulturních zemích.

Bohatství starého Orientu bude tu vyzníti naznačeno se všemi jeho zvláštnostmi. Přední američtí hereci, kteří osvědčili se na legitimních scénách i ve filmových brátech, získání budou k spolupůsobení při hotovení tohoto obrazu, který bude znamenati jeden z nejdůležitějších pokusů ve filmovém umění. Otis Skinner vystoupí v úloze žebráka, Elinor Fair v úloze jeho deery a Hersehel Mayal představí roli kalifa.

DÁNSKO CHCE BYTI REPUBLIKOU.

ZPŘÁVY z Dánska v poslední době docházejí naznačují, že v zemi je v činnosti silné hnutí, které chce utvořiti republiku z malé této země, jež byla monarchií od doby krále Healfreda, jenž zasedal na dánském trůně ve čtvrtém století po Kristu.

Dánsko je dnes omezenou monarchií, spravovanou králem Kristianem, který se dělí o svoji moc s dvěma domy parlamentu. Za války Dánsko na jedné straně utrpělo značné ztráty v předních průmyslových odvětvích, v mlékařství a stavěním lodí, na druhé straně však mělo slušný zisk z obchodu s jinými zeměmi. Mnoho dánských lodí bylo potopeno německými ponorkami přes to, že země tato byla neutrální. Počet dobytka v Dánsku byl značně zmenšen vzhledem k tomu, že potřebovalo se ho na maso.

Dánsko má asi 2,500,000 obyvatel, jehož většina žije na malých farmách. Jeho rozloha je 14,829 čtverečních mil, o málo jenom větší nežli rozloha státu Maryland. Země je silně zalidněna, neboť 165 lidí připadá na jednu čtverečnou míli a 275 lidí na jednu čtverečnou míli na mnohých ostrovech podél pobřeží. Kodaň, hlavní město země a nejdůležitější přístav, nalézá se na ostrově Zealand. Ostrovní obyvatelstvo se zabývá hlavně rybařením a námořním obchodem, kdežto farmáři žijí hlavně na pevné zemi.

BOHATÍ RUSŤI MUZICI.

JE TERKO říci, že jsou bohatí lidé v zemi, kde papírové peníze nemají takřka cenu a kde theoreticky neexistuje soukromé vlastnictví, avšak v Rusku přes je několik sedláků, kteří mohou o sobě právem říci, že jsou bohatí. Jsou to hlavně sedláci, kteří bydlí v blízkosti velkých měst jako je Moskva a Petrohrad a sedláci, kteří bydlí na pomezí Polska, Lotyšska, Estonska a Finska, kde pašeráctví máže býti provozováno bez velkého rizika.

Majetek těchto sedláků v blízkosti velkých ruských měst není však v penězích. Jakékoliv množství bolševických peněz souromě jestě bohatství. V jejich malých domovech a hospodářských budovách nalézá se velké množství cenného nábytku a uměleckých pokladů, neboť lup z paláců ruské aristokracie dopraven byl na venkov výměnou za potraviny. Celá řada vzácných uměleckých předmětů dostala se tímto způsobem v majetek lidí, kteří nemají ani ponětí o vysokých hodnotách předmětů, jež získali takřka za písníčku.

Umělecky zpracovaných vločkových tabulí je užíváno těmito sedláky jako kuchyňských stolů a není vzácným zjevem viděti rodinu ruského mužíka zasedati u stolu na starožitných židlích vzácné umělecké práce, za které v New Yorku anebo v Londýně bylo by vypláceno malé jmění. Náhle ruské perské koberec, za které američtí obchodníci zaplatili by několik stovek tvrdých amerických dolarů, jsou venkovany rozstřelivány, aby bylo jich možno použiti jako koňských dek. Náhle nové vásy a součástky dražších stolních příborů a souborů porcelánu se po špinavých podlahách ruských mužíků, kteří nemají zdání o jejich vysoké hodnotě. Ale tento majetek nepřestává míti cenu a proto možno říci, že mužíci, kteří je vlastní, jsou zámožnými lidmi.

Sedláci při pomezí mají jiný majetek. V době, kdy staré zásoby ruské říše došly a hlad zavládl v Moskvě a Petrohradě, venkované z pomezí cestovali do Moskvy a Petrohradu s potravinami a vyměňovali je hlavně za klenoty, poněvadž doprava nábytku do jejich obřívání byla by spojena s velkými obtížemi. Pomezní sedláci přivezli z velkých ruských měst velké zásoby klenotů, které pak podloudným způsobem dopravili do Helzingforsu, Revalu, Rigy a Varšavy, kde za ně získali přerušné věci, jako francouzský koňak, drahé doutníky, voňavky, pera na ženské klobouky a podobné předměty, jež se daly snadno odnésti.

S těmito předměty se opětě vydali na cestu do velkých ruských měst, kde nalézáli snadno odkupníky mezi komisařskou třídou, jak totiž je nazývána úřednická třída bolševická. Bolševičtí komisaři nešli se příliš mnoho od starých ruských úředníků a jsou stejní ochotni přijmouti úplatky anebo zastrčiti si tu a tam něco do kapsy. Tato úřednická třída v Rusku je dnes jedinou, jež si může zakoupiti přepychové předměty. A právě se dokonce, že velmi často za ně platí zlatem. Venkované dávají při prodeji těchto předmětů přednost zlatu a klenotům, jež opětě dopravují podloudně do velkých měst za pomezí a opětě nakupují předměty, na které mají dobrý trh ve velkých městech bolševického Ruska.

Pomezní sedláci znají cenu ziskavých předmětů. Mýlí by se ten, kdo by se domýšlel, že nechtějí se ošiditi obchodníky s klenoty. Sedláci, který má na prodej nějaké klenoty, navštíví pravidelně několik klenotníků, aby se přesvědčil, jakou k odprodeji nabízené klenoty mají cenu. Tomu, kdo podává nejvyšší obnos, klenoty své odprodávají. Po zlatu je všude také poptávka, ale venkované soudí, že tento kov nikdy na ebně neztratí a proto zlato zakopávají. Budou-li okolnosti jim stále tak příznivé jako nyní, budou míti za nějakou dobu velmi slušný majetek.